



KAARTLEGENDA

BESCHRIJVING FIETSRUTE BIODIVERSITEIT 2,

CIRCA 20 KM (ZWIEPSE BROEK-BEEKVLIET-BARCHEM)

START: BERKELOORD VIJVER, NAAST HOTEL VIJVERHOF, MARINUS NAEFFLAAN 11, LOCHEM

(1). VIJVER BERKELOORD

- MET RUG NAAR VIJVER, RECHSTAF MARINUS NAEFFLAAN IN
- DEZE VOLGEN OM VIJVER HEEN
- LINKS AANHOUDEN STARINGWEG IN
- ZWIEPSEWEG OVERSTEKEN, ONVERHARDE PAD IN (HOGE ENK)
- BIJ SPLITSING LINKS AANHOUDEN (NIET SOMMERSET IN)
- NA BOERDERIJ RECHTS EEN DICHTER HAAG (STOP)

(2). HAAG MET 6 VERSCHILLENDE SOORTEN

- 3^E LINKS HANGZOLDER
- 1^E RECHTS HANGZOLDER
- HELEMAAL UITFIETSEN, RECHTSAF ZWIEPSEWEG
- 1^E LINKS LINDEBOOMSWEG
- STOP DIRECT NA HOFTIJZER, EERSTE BOERDERIJ LINKS

(3). POEL EN ZONNEBLOEMEN

- LINDEBOOMSWEG GAAT OVER IN HAZELBERG

(4). BIJ SPLITSING MET RAMMELGOOR RECHTS POEL

- BIJ KRUISING MET SCHUPPERT, HAZELBERG 12

(5). SMAAKKAST, MOESTUIN, INGEZAAIDE BLOEMEN

- LANGS SMAAKKAST ERF LUBBERDINK OP, LINKSAF DOOR VRIJWEL LEGE KOEIENSTAL FIETSEN, LANGS RECHTSAF EN RECHTS AANHOUDEN LANGS MOESTTUIN, ERF AF, RECHTSAF TERUG NAAR HAZELBERG, LINKSAF HAZELBERG)
- STUKJE RECHTDOOR OP HAZELBERG

(6). LINKS DE WEIDPOEL

- TERUG, RECHTSAF SCHUPPERT, STOP NET VOORBIJ SCHUPPERT NR 5

(7). ZONNEBLOEMEN EN BOOMGAARD HAZELNOTEN

- AAN HET EIND BIJ SPLITSING RECHTSAF, OOK SCHUPPERT
- IN SCHERPE BOCHT NAAR RECHTS, LINKSAF SMAL GEASFALTEERD PAADJE

- MAAKT BOCHT NAAR LINKS KOMT UIT BIJ SLINGE, STOP

(8). STUW IN BERKEL IS TE ZIEN, AANPAK KOMENDE JAREN)

- RECHTSAF LANGS SLINGE
- RECHTSAF BEEKVLIET, BIJ SPLITSING LINKS, BOCHT NAAR RECHTS
- RECHTSAF ENTELDIJK, STOP IN BOCHT NAAR RECHTS

(9). BORD STELKAMPSVELD EN BERGEN AARDE

- RECHTDOOR NAAR VIJFSPRONG, STOP

(10) VERBOUWDE BOERDERIJ MET POEL

- WITZAND IN
- LINKSAF SOERINKWEG LINKS AANHOUDEN
- RECHTSAF BORCULOSEWEG
- LINKSAF BREDE RUURLOSEWEG OVER, BEUKENLAAN IN, LANGS ONDERSCHOER
- 1^e RECHTS VAN DAMSTRAAT

(11). VAN DAMSTRAAT NR 23, VLEERMUIKASTEN)

- TERUG EN DAN 1e RECHTS BOSWEG
- RECHTSAF BREMSTRAAT
- LINKS LOOWEG IN, ONVERHARD
- LINKSAF WOODBROOKERSWEG, STOP

(12). MEZENKASTEN)

- STUKJE TERUG, VOORBIJ ENKWEG, WEER LINKSAF LOOWEG VERDER IN
- IS ZANDPAADJE, (PAS OP!) ASFALTPAD OVERSTEKEN, LINKS AANHOUDEN
- RECHTS BIJ SPLITSING NA HOOIBERG MET HOUTOPSLAG
- OPNIEUW (PAS OP!) ASFALTPAD OVERSTEKEN
- GAAT UITEINDELIJK OVER IN SCHONEVELDSDIJK
- JE PASSEERT RECHTS ACHTERZIJDE HOTEL BONAPART
- BOCHT NAAR RECHTS
- LINKSAF OP FIETSPAD LOCHEMSEWEG AAN DEZE KANT BLIJVEN.
- RECHTSAF BIJ HOUTEN HEK, NAAR BOVEN
- BARCHEMSEWEG OVERSTEKEN
- LINKSAF FIETSPAD OP
- RECHTSAF HOGE ENKWEG, STOP

(13). ZONNEBLOEMEN LANGS AKKER)

- WEG HELEMAAL VOLGEN, RECHT OP KASTEEL CLOESE AF
- LINKSAF STUKJE ZWIEPSEWEG OP
- 1^E RECHTS KEPPELWEG
- NET OVER BRUG BERKEL, AAN LINKERKANT STOP

(14). MARIABOSJE EN POEL

- TERUG, BRUG OVER, RECHTSAF SMAL BOMENLAANTJE IN
- RECHTSAF MARINUS NAEFFLAAN

(15) EINDE. TERUG BIJ VIJVER BERKELOORD

ROUTE 2 - LOCATIES BIODIVERSITEIT

Dit zijn de genummerde plekken in de routebeschrijving en op de kaart. Het is de moeite waard om hier even te stoppen en de achtergrondinformatie te lezen.

1. VIJVER BERKELOORD

De oeverplanten die hier rond de vijver groeien, zijn eigenhandig geplant door de buurtbewoners van Berkeloord. Je vindt langs het water onder andere grote kattenstaart en koninginnekruid. Rond de vijver zijn ook gras- en bloemenmengsels ingezaaid. In het najaar plant de buurt stinsenbollen. Dat maakt deze omgeving weer een stuk natuurvriendelijker. De werkzaamheden zijn heel recent uitgevoerd, dus het heeft even tijd nodig voordat alles volledig tot zijn recht komt.

Deze aanpak is onderdeel van een opknapbeurt van dit fraaie stuk beschermd stadsgezicht. Door plaatsing van nieuwe zitbanken, valt er weer volop van het landschap te genieten. De vijver is hiermee teruggebracht in de klassieke stijl van een Engels stadspark. Het idee voor het project komt van Belangenvereniging Beschermd Stadsgezicht. Het project is uitgewerkt samen met de gemeente, Waterschap Rijn & IJssel en Circulus-Berkel.

Al eerder zijn de ganzen die bij de vijver leefden verplaatst. Ze vraten het gras op en waren soms niet erg vriendelijk tegen voorbijgangers.

2. HAAG MET 6 VERSCHILLENDE SOORTEN STRUIKEN

Hazelaar, lijsterbes, sleedoorn, kardinaalsmuts, meidoorn, gelderse roos. De grote variatie aan soorten maakt zo'n haag veel minder kwetsbaar. Bovendien is zo'n haag aantrekkelijk voor veel meer dieren. De verschillende bloesems leveren voeding voor veel insecten. Een aantal struiken zijn waardplant voor vlinders. De kardinaalsmuts is dat voor meerdere soorten vlinders. Die leggen hun uitjes op de bladeren, die dan als voedsel dienen voor de rupsen. De insecten trekken weer vogels, voor wie de gemengde haag ook weer een uitstekende schuilplaats vormt. En dan zijn ook de vruchten van een aantal struiken goed eetbaar voor mensen, zoals de hazelnoot en de bes van de sleedoorn. Die is overigens erg zuur, totdat de vorst er overheen is gegaan.

3. BOERDERIJ NAAST HOFTIJZER MET POEL

Deze streek heet het Zwiepse Broek en de naam zegt het al: hier moet het vroeger flink drassig zijn geweest. In deze omgeving zijn veel initiatieven om dat oude landschap weer enigszins terug te brengen. Dat gebeurt onder andere door nieuwe poelen aan te leggen en oude poelen weer te herstellen. Hier zie je een nieuwe poel met struweel en bomen die door de eigenaar zelf is aangelegd. En dat is goed nieuws voor onder andere de kamsalamander, een soort die behoorlijk kwetsbaar is.

De Stichting Natuur in de Graafschap heeft twee jaar geleden onderzoek gedaan en vastgesteld dat er in deze omgeving nog kamsalamanders voorkomen. Reden genoeg voor deze stichting om in het Zwiepse Broek, maar ook ten noorden van Lochem, stevig aan de slag te gaan met aanleg en herstel van poelen. Gemeente en provincie hebben projecten ondersteund. Zo ontstaat er weer een goede verbindingszone voor kamsalamanders, maar ook voor andere amfibieën, zoals de poelkikker. Verderop langs de route zien we nog een aantal poelen.

4. POEL BIJ SPLITSING MET RAMMELGOOR

Hier op de hoek Rammelgoor/ Hazelberg is een poel met achterstallig onderhoud, die in de nazomer wordt opgeknapt en heringericht. Deze poel met eendenkorf is eigendom van agrariër René Lubberdink. Zijn duurzame boerenbedrijf dat iets verderop ligt, gaan we zo dadelijk bezoeken. Hij heeft deze poel zelf al jaren geleden aangelegd. Om hem nu geschikt te maken voor amfibieën zal de

ligging in het landschap worden aangepast. Ook moet de begroeiing worden aangepakt, omdat er nu te veel schaduw op het water valt. Zelf een plek voor amfibieën maken in eigen tuin? Bekijk de tipclip Vijver aanleggen van gemeente Lochem:

<https://www.youtube.com/watch?v=dardDUqTxXk&list=PLrdvwhJxf2YTTX69Izg3VPViH9p6m2XNj&index=3>

5. BOERDERIJ MET MOESTUIN EN INGEZAAIDE STROKEN

Dit is de boerderij van voormalig melkveehouder René Lubberdink. Hij heeft de ingrijpende ommezwaai gemaakt naar een meer duurzaam agrarisch bedrijf. Je ziet meteen langs de weg de smaakkast zien staan, gevuld met groenten, kruiden, eieren en hazelnoten. Rij je het erf op, dan zie je dat de stal vrijwel leeg is. In plaats van melkkoeien zie je onder andere een groentetuin. Als een natuurlijk antibioticum staan Afrikaantjes naast de bedden met groenten. Samen met een aantal andere boeren in de omgeving heeft Lubberdink onlangs de voedsel coöperatie Puur van Buur Barchem opgericht. Als lid kun je op deze boerderij elke zaterdag je bestelde pakket met duurzame groenten, fruit, granen enzovoort ophalen. Voor meer info:

<https://www.voedselcoop.eu/barchem.html>.

Op het erf zijn stroken wilde bloemen ingezaaid. Uitstekend voor de biodiversiteit. René Lubberdink: 'In de winter telde ik hier wel 25 puttertjes die op het zaad afkwamen. In het Zwiepse Broek zijn opvallend veel akkerranden ingezaaid met wilde bloemenmengsels. Onder de noemer Biodiversiteitscombinatie hebben zich jagers, boeren en burgers verzameld om dit jaar voor de derde maal akkerranden en andere stroken op te fleuren. Het initiatief ontstond na de constatering dat er nauwelijks meer patrijzen in de omgeving voorkwamen. Door gebruik te maken van de juiste zaden, ontstaat er weer een goede habitat voor de patrijs, maar die is ook zeer geschikt voor fazant, bijen en insecten. De gemeente ondersteunt het project met subsidie. Weten hoe je zelf het beste een wilde bloemen- en kruidenmengsel kan inzaaien, René Lubberdink legt het uit in deze tipclip:

<https://www.youtube.com/watch?v=OymWtoqWXiE&list=PLrdvwhJxf2YTTX69Izg3VPViH9p6m2XNj&index=5>

6. WEIDPOEL VAN STAATSBOSBEHEER

Iets verder langs de Hazelberg, voorbij het kruispunt Schuppert / Horstweg vind je aan de linkerkant van de weg een fraaie weidpoel. Daar kun je over de weide naar toe lopen. Deze is eigendom van Staatsbosbeheer. Het water in deze poel is kwel. Het is dus grondwater dat op deze plek naar boven komt.

Aan de rand van de poel zie je onder andere de wolfspeen groeien, een plant die typisch thuishoort op zo'n drassige plek. De bladeren ruiken enigszins naar munt.

7. HAZELNOOTBOOMGAARD

Op boerderij Schuppert nr 5 is ook een interessant project van René Lubberdink te vinden. Hier staat een boomgaard van een halve hectare groot, beplant met hazelnootbomen. Het waterschap heeft hier belang bij omdat de notenbomen en de bloemrijke grasgrond daar omheen veel zaken uit het water filteren. Dat voorkomt dat fosfaten, stikstof en kalium in het oppervlaktewater terecht komen. Ook is het goed voor de ondergrond van de notenboomgaard. Wageningse onderzoekers toonden aan dat de biodiversiteit vooral ook 'ondergronds' erg goed is hersteld. Allerlei schimmels en bacteriën zorgen ervoor dat de grond gezond is. De notenbomen worden biologisch bemest met eierschalen en koemest. En rondom het perceel aan de Hazelberg staat een lint met zonnebloemen en andere bloemen.

8. STUW SLINGE/BERKEL

Je staat hier niet bij de Berkel maar bij de Slinge. Links zie je een brug met stuw, dat is de plek waar de Slinge de Berkel instroomt. Al sinds 2017 maakt Waterschap Rijn en IJssel plannen om het traject

van de Berkel tussen Lochem en Borculo aan te pakken en ze zijn nog steeds in ontwikkeling. De Berkel ligt nu ingeklemd tussen kades terwijl het vroeger een dynamische, meanderende rivier was. Bedoeling was om op veel plaatsen een winterbed aan te leggen buiten de bestaande kades. Daardoor zou er meer ruimte komen voor piekafvoer in natte periodes. Maar boeren langs de Berkel zijn niet enthousiast om landbouwgrond op te offeren. De plannen zijn daarom voorlopig bijgesteld.

Focus ligt nu vooral op het inrichten van een natuurvriendelijke oever aan één zijde van de Berkel en het inrichten van zogenoemde 'stapstenen'. Er kan meer stromingsvariatie gerealiseerd worden door herinrichting van aanwezige ecologische stapstenen, en waar mogelijk aanleg van nieuwe stapstenen. Nu is het nog zo dat er aan beide zijden van de Berkel onderhoudspaden lopen en daar dus ook gewandeld kan worden, het streven van het waterschap is 1 van de 2 zijdes (welke zijde dat is kan van brug tot brug verschillen) natuurvriendelijk in te richten. Wil je zelf in eigen tuin verantwoord met natte periodes en droogte omgaan? Bekijk deze tipclip van gemeente Lochem: <https://www.youtube.com/watch?v=NgfhX7W0HFk&list=PLrdvwhJxf2YTTX69Izg3VPViH9p6m2XNj&index=6>

9. BORD STELKAMPSVELD

Stelkampsveld is een Natura 2000 gebied met zeldzame insecten en planten. Zo vind je hier bijvoorbeeld de gevlekte orchis en de parnassia. Dat komt door de bijzondere bodem en het grondwater dat hier kalkrijk is. Maar de natuur wordt hier bedreigd doordat het gebied te klein is voor soorten om te overleven en de grond te droog is en te voedselrijk. Vandaar dat hier de afgelopen tijd hard is gewerkt aan natuurherstel. De graslanden en heidegebieden worden vergroot en met elkaar verbonden. Daarvoor is zo'n 6 hectare overwegend naaldbos gekapt, wat ook helpt tegen verdroging.

Ook wordt de voedselrijke bovengrond afgeplagd (verderop zie je de enorme bulten aarde liggen.) De oorspronkelijke bodemsoort komt dan weer aan de oppervlakte. Stelkampsveld is eigendom van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, provincie Gelderland en een aantal particulieren. Het werk aan het gebied is een samenwerking tussen provincie het Waterschap Rijn en IJssel en de gemeenten Berkelland en Lochem.

10. BOERDERIJ OP VIJFSPRONG HAZELBERG-ENTEELDIJK-WITZAND

Hier ligt een boerderij met een grote poel. Dit erf kreeg recent een nieuwe eigenaar en verkeert in totale verbouwing. De boerderij heeft een gloednieuw rieten dak. Ook de omgeving van de poel is heringericht.

11. VLEERMUISKASTEN VAN DAMSTRAAT

Aan de voorgevel van de Van Damstraat nr 32 zie je 3 kleine vleermuiskasten hangen en 1 grote. Van dat forse formaat zijn er afgelopen tijd in totaal zo'n 60 exemplaren opgehangen, verspreid over de hele gemeente Lochem. Het is een samenwerkingsproject van bewoners met Vleermuiswerkgroep Gelderland (www.VleGel.org) en de gemeente. Doordat steeds meer spouwmuren van huizen worden geïsoleerd, heeft de vleermuis steeds minder rustplekken. Vandaar dat bewoners de gelegenheid is geboden gratis een kast aan hun huis te laten ophangen. Het kleine vogelkastje met de sleutelgat opening is overigens bestemd voor de gierzwaluw.

Vleermuizen zijn belangrijk omdat ze de insectenstand in evenwicht houden. Een vleermuis kan in 1 nacht meer dan 1000 insecten eten. Ze vangen ook plaaginsecten zoals de eikenprocessierups en buxusmot. Zelf kun je ook een kast ophangen, maar er zijn ook andere manieren waarop je de vleermuis helpen. Wil je tips? Kijk naar deze tipclip van gemeente Lochem: <https://youtu.be/fZx0y9rg8N4>

12. MEZENKASTEN

Aan dit stuk Woodbrookersweg kun je her en der mezenkasten zien hangen. Ze zijn vorig jaar geplaatst door de Vogelwerkgroep Noord-West Achterhoek, op verzoek van de gemeente. Het is in de eerste plaats een natuurlijke manier om de oprukkende eikenprocessierupsen te bestrijden. De haren van die beestjes veroorzaken veel jeuk en zwellingen. Een mezenpaartje met jongen kan circa 700 (!) rupsen per dag vangen. Koolmezen en pimpelmezen, maar ook andere kleine vogels maken dankbaar gebruik van de kasten.

Dit is 1 van de 4 locaties waar dit gebeurd is. Andere locaties met mezenkasten zijn te vinden in Eefde, Gorssel en Lochem. Ze zijn opgehangen op plekken waar de gemeente de eikenprocessierups niet bestrijdt, maar waar wel meldingen van overlast waren. Zelf een nestkast voor vogels ophangen. Wim Nijenhuis van de Vogelwerkgroep legt in deze tipclip uit waar je op moet letten:

<https://www.youtube.com/watch?v=RVw2qgKUV20&list=PLrdvwhJxf2YTTX69Izg3VPViH9p6m2XNj&index=7>

Leuk weetje: Er bestaat nog steeds een misverstand dat de koolmees alleen jonge processierupsen eet, zonder brandharen. Maar ook mét brandharen zijn de rupsen niet veilig voor dit vogeltje. Met een slimme truc kan een mees de haren verwijderen. De vogel pakt de rups bij de kop en zwaait hem verschillende keren heen en weer. Daarna pakt hij de rups bij zijn achterlijf en slaat deze diverse keren tegen een tak. Door de stress schiet de rups zijn brandharen af.

13. ZONNEBLOEMLINT HOGE ENKWEG

Je ziet ze overal de kop opsteken. Knalgele zonnebloemen als een lint langs akkers. Dit jaar hebben boeren in de gemeente Lochem in totaal bijna 15 kilometer ingezaaid, vaak langs velden met mais. Dat ziet er niet alleen aantrekkelijk uit, maar het levert ook stuifmeel en nectar op voor bijen, insecten en vlinders. En daar profiteren de vogels ook weer van.

Boeren kunnen de bloemen in principe tegelijk met de mais oogsten en aan het vee voeren. Nog beter is het voor de biodiversiteit als ze in de winter blijven staan. Wel is de opbrengst hierdoor voor de boeren wat lager. Daar krijgen ze via de actie 'zonnebloemenlint' een vergoeding voor per strekkende meter. Iedereen kan dit project steunen. Voor 11 euro zorg je al voor een strook zonnebloemen met een lengte van 10 meter. Meer mag ook natuurlijk. Meedoen aan het lint voor 2022? Ga naar www.zonnenbloemenlint.nl. Het project is in handen van natuurvereniging 't Onderholt, die een startsubsidie kreeg van gemeente Lochem.

14. MARIABOSJE MET POEL

Rechts van de weg bevindt zich een nieuwbouwbuilt met bijzondere woningen. Deze vllillawijk achter Kasteel De Cloese heet Kasteelpark de Cloese. Indertijd bij de planvorming (in 2015) is besloten dat ter compensatie van de bouw aan de linkerkant van de weg een extra stuk natuur ontwikkeld moest worden. Hier lag ooit de atletiekbaan van de politieacademie die voorheen gevestigd was in Kasteel de Cloese. Als je bij het houten hek gaat staan, kun je de vorm van de baan nog herkennen. De voedselrijke toplaag is afgegraven en het gravel heeft plaats gemaakt voor ruige begroeiing. Het is nu een open plek omgeven door het Mariabos. Ook is indertijd iets verderop in het bos een voortplantingspoel voor de kamsalamander aangelegd, maar die is vanaf hier niet te zien.

15. VIJVER BERKELOORD - EINDE ROUTE